
USUCAPIO

RZYMSKIE POCHODZENIE
WSPÓŁCZESNEJ INSTYTUCJI
ZASIEDZENIA

Dedykuję mężowi Wojciechowi – mojej największej inspiracji

BEATA J. KOWALCZYK

USUCAPIO

RZYMSKIE POCHODZENIE
WSPÓŁCZESNEJ INSTYTUCJI
ZASIEDZENIA

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU GDAŃSKIEGO
GDAŃSK 2016

Recenzent
prof. zw. dr hab. Witold Wołodkiewicz

Redaktor Wydawnictwa
Sylwia Rumińska

Projekt okładki i stron tytułowych
Karolina Zarychta

Skład i łamanie
Urszula Jędryczka

Publikacja sfinansowana z działalności statutowej
Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego
na podstawie grantu nr 538-6210-B529-14

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-523-7

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Rozdział I. Instytucja zasiedzenia w prawie rzymskim	23
1. Kształtowanie się instytucji <i>usucapio</i>	23
1.1. Pojęcie <i>usucapio</i>	23
1.2. Od <i>usus auctoritas</i> do <i>usucapio</i>	25
2. Uregulowania ustawy XII tablic	29
3. Zasiedzenie w okresie klasycznym.	31
3.1. <i>Longi temporis praescriptio</i>	32
3.1.1. Pojęcie i pochodzenie.	32
3.1.2. Przesłanki.	44
3.1.3. <i>Longi temporis praescriptio</i> a <i>usucapio</i>	46
4. Zasiedzenie w prawie justyniańskim.	49
4.1. Wulgaryzacja prawa a zasiedzenie.	49
4.2. Połączenie <i>usucapio</i> z <i>longi temporis praescriptio</i>	53
4.3. Przesłanki zasiedzenia zwyczajnego	53
4.3.1. <i>Res habiles</i>	54
4.3.2. <i>Titulus</i>	55
4.3.3. <i>Bona fides</i>	57
4.3.4. <i>Possessio</i>	57
4.3.5. <i>Tempus</i>	59
5. Zasiedzenie nadzwyczajne – <i>longissimi temporis praescriptio</i>	60
5.1. Pochodzenie i natura prawna	60
5.2. Wymogi	61
Rozdział II. Konstrukcja zasiedzenia w prawie rzymskim	64
1. Podmiotowa strona zasiedzenia	64
1.1. Podmioty zdolne do zasiedzenia	64
1.2. Podmioty niezdolne do zasiedzenia.	65

2. Przedmiotowa strona zasiedzenia – uwagi ogólne	66
2.1. Rzeczy wyjęte spod zasiedzenia	68
2.1.1. Rzeczy wyjęte spod zasiedzenia na mocy ustawy XII tablic	68
2.1.2. Rzeczy wyjęte spod alienacji	70
2.1.3. Rzeczy wyjęte spod windykacji	72
2.1.4. Rzeczy dotknięte <i>ex vitium persona</i>	72
2.1.5. Rzeczy dotknięte <i>ex vitium re</i>	74
2.1.5.1. <i>Res furtivae</i>	74
2.1.5.2. <i>Res vi possessae</i>	80
2.1.5.3. Inne wyłączenia <i>ex vitium rei</i>	81
3. Przesłanki zasiedzenia w prawie rzymskim	85
3.1. Posiadanie	85
3.1.1. Nabycie i kontynuacja posiadania	93
3.1.2. Detencja.	100
3.1.3. Przerwanie i zawieszenie biegu terminu posiadania	102
3.1.4. Edykt publicjański i jego skutki.	104
3.2. Tytuł zasiedzenia – uwagi ogólne.	110
3.2.1. <i>Pro emptore</i>	114
3.2.2. <i>Pro donato</i>	118
3.2.3. <i>Pro derelicto</i>	119
3.2.4. <i>Pro legato</i>	121
3.2.5. <i>Pro dote</i>	122
3.2.6. <i>Pro suo</i>	123
3.2.7. <i>Pro soluto</i>	126
3.2.8. Tytuły nadane przez magistraturę	127
3.2.8.1. <i>Missio in possessionem damni infecti nomine</i> <i>ex secundo decreto</i>	127
3.2.8.2. <i>Bonorum possessio</i> i <i>bonorum emptio</i>	128
3.2.9. Tytuły nadane przez sędziego	130
3.2.10. Tytuł domniemany	131
3.2.11. Wyjątkowe tytuły zasiedzenia	135
3.2.11.1. <i>Pro herede</i>	135
3.2.11.2. <i>Usureceptio fiducia causa</i>	141
3.2.11.3. <i>Usureceptio ex praediatura</i>	142
3.3. <i>Tempus</i>	143
3.4. <i>Bona fides</i>	148
4. Zastosowanie zasiedzenia w prawie rzymskim	158

Rozdział III. Instytucja zasiedzenia w krajach <i>common law</i> , krajach o systemach mieszanych i krajach prawa stanowionego	167
1. Uwagi ogólne.	167
2. Kraje <i>common law</i>	173
2.1. Anglia	173
2.2. Stany Zjednoczone Ameryki	180
3. Kraje o mieszanych systemach prawnych	182
3.1. Szkocja	182
3.2. Luizjana	185
4. Kraje prawa stanowionego.	188
4.1. Niemcy	188
4.2. Francja.	192
4.3. Hiszpania	197
4.4. Holandia.	201
4.5. Polska	204
5. <i>Draft Common Frame of Reference</i>	216
6. W poszukiwaniu optymalnego systemu zasiedzenia.	219
Wnioski	229
Summary	241
Wykaz źródeł i opracowań	245